

Slovenska Istra I – Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo in naravovarstvo

Čtivo predstavlja: Valerija Babij

Pri Slovenski matici je izšla strokovna monografija *Slovenska Istra I – Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo in naravovarstvo*, ki so jo uredili Jernej Pavšič, Matija Gogala in Andrej Seliškar. Pri pripravi prispevkov je sodelovalo več kot 50 slovenskih znanstvenikov in strokovnjakov.

V poglavju *Neživi svet* so obravnavane geološke razmere, geografske poteze, vode, podnebje, tla, inženirsko-geološke lastnosti, gibanje vodnih mas, sediment v slovenskem morju in fosili ledenodobnih sesalcev.

V poglavju o rastlinstvu M. Kaligarič obravnava floro in vegetacijo gozdov, travnikov, solin in obdelovalnih površin. C. Battelli je pripravil pregled morske flore; tu prevladujejo alge, cvetnic je v našem morju le nekaj vrst.

Kar 33 prispevkov obravnava živalstvo Slovenske Istre. L. Lipej in B. Mavrič sta obdelala pestrost morskega bentosa, L. Lipej in M. Orlando-Bonaca morske ribe, M. Govedič pa ribe celinskih voda. B. Sket raziskuje živali v podzemlju in izvirskih vodah, R. Slapnik kopenske in sladkovo-

dne mehkužce, A. Vrezec rake deseterno- nožce. Uvod v biologijo in pestrost pajkov so pripravili M. Kuntner, M. Gregorič in K. Čandek. Žuželke so temeljito predstavljene. Vrtnice in druge vodne žuželke preučuje I. Sivec, kačje pastirje predstavlja- jo D. Vinko, A. Šalamun in M. Bedjanič. Z mrežekrilci se ukvarjata D. Devetak in J. Kamin, s komarji K. Kalan. O hroščih – iz Slovenske Istre je znanih več kot 700 vrst – so se razpisali A. Vrezec, Š. Ambrožič Ergaver, A. Kapla in U. Ratajč. R. Verovnik je poznavalec dnevnih metuljev, S. Gom- boc pa je pripravil prispevke o bogomol- kah, kobilicah in nočnih metuljih. A. Go- gala raziskuje stenice in čebele, M. Gogala pa nogoprelce, paličnjake, akustičnega nočnega metulja in škržade. S škržatki se ukvarja G. Seljak. Mravlje – v Slovenski Istri jih je več kot 80 vrst – obravnava G. Bračko, dve avtohtoni vrsti termitov pa F. Pohleven. Dvoživke je predstavila K. Po- boljšaj, plazilce A. Žagar, M. Vamberger in T. Genov; slednji tudi kite in delfine. Ptice raziskuje D. Tome, male sesalce F. Janže- kovič, netopirje M. Zgajmajster in S. Zidar ter volkove in šakale M. Krofel. Posebnost je še prispevek o morskih in kopenskih strupenih živalih ter njihovih učinkih, ki ga je pripravil T. Turk.

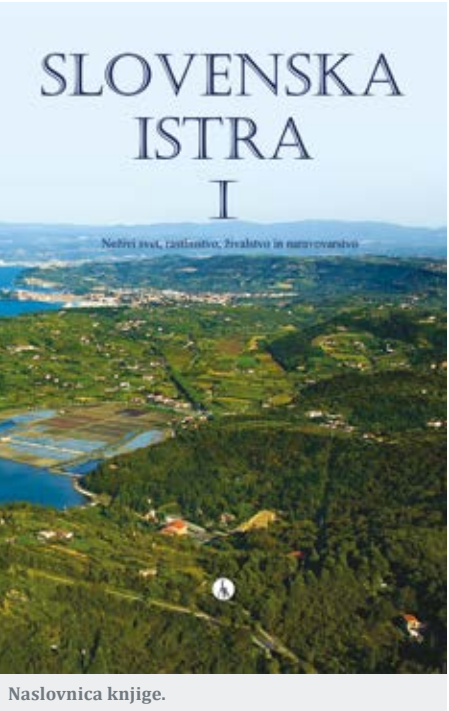
V zadnjem poglavju R. Turk obravnava 16 ključnih naravovarstvenih območij Slo- venske Istre.

Knjiga obsega več kot 450 strani in je bo- gato slikovno opremljena s fotografijami, kartami in preglednicami. Vsak prispevek ima angleški povzetek, seznam bibliogra- fije in kratko predstavitev avtorjev.

Izkušeni pisci v naravoslovne vsebine spretno vpletajo zgodovino odkrivanja rastlinstva in živalstva ter medsebojno povezanost živega in neživega sveta. Ja- sno zapisane prispevke bodo razumeli ljubitelji narave, obilica krajevno opisa- nih naravoslovnih posebnosti pa bo zane- sljivo koristila tudi profesionalnim razi- skovalcem naravoslovnih ved.

Cena knjige je 49 €. Med drugim jo je mo- žno naročiti neposredno pri izdajatelju.

Slovenski Istri I bo sledil drugi del, ki bo ponudil humanističen vpogled v to sliko- vito slovensko pokrajino.

Naslovnica knjige.

Tabela 1. Pregled multi sesalcev Slovenske Istre. Podatki so pozvani po raziskavah: a: Kerstina & Lani 2002, b: Kerstina in sod. 2011, c: Sison 2000.

Red	Družina	Latinsko ime	Slovensko ime	Vr
Zurlopi, Eulipotyphla	Rodje, Soricidae	<i>Ermineomys</i>	Slovenski miš	a, b, c
		<i>Citellus leucurus</i>	Poljska miška	a, b, c
		<i>Citellus caucasicus</i>	Vrtna miška	a, b, c
		<i>Neomys avusensis</i>	Medvednja miška	a
		<i>Sorex minutus</i>	Malá miška	a
		<i>Sorex araneus</i>	Enožčanka miška	a, b, c
		<i>Talpa europaea</i>	Naslednji krt	a, b
		<i>Sciurus vulgaris</i>	Naslednji veverica	a
		<i>Arvicola terrestris</i>	Veliki voluhar	a
		<i>Microtus leucostriatus</i>	Belica voluharica	a, b, c
Gledci, Rodentia	Miši in voluharice, Muridae	<i>Chionomys rutilus</i>	Belica voluharica	a, b
		<i>Apodemus agrarius</i>	Običajni miš	a, b
		<i>Apodemus flavicollis</i>	Naslednji miš	a, b
		<i>Apodemus sylvaticus</i>	Naslednji beloglav miš	a, b, c
		<i>Microtus meivisi</i>	Poljska miš	a, b, c
		<i>Microtus</i>	Poljska miš	a, b, c
		<i>Rattus norvegicus</i>	Črna podgana	a
		<i>Rattus rattus</i>	Črna podgana	a, b, c
		<i>Citellus</i>	Naslednji pajk	a, b
		<i>Muscardinus arvensis</i>	Podgiz	a, b

Slika 4: Beloprij (a), pogled obiskovalca, sadovnjak in vrtno (b) (fotografija: F. Janžekovič)

Figure 4: Northern white-breasted hedgehog, a frequent visitor to orchards and gardens (photo: F. Janžekovič)

Slika 5: Veverica (fotografija: R. Puhar)

Figure 5: Red squirrel (photo: R. Puhar)

Slika 6: Dvornica miš (fotografija: M. Govedič)

Figure 6: Brown rat (photo: M. Govedič)

Slika 7: Rumenočrna miš (fotografija: B. Zakraj)

Figure 7: Yellow-necked mouse (photo: B. Zakraj)

Slika 8: Podgiz (fotografija: D. Kerstina)

Figure 8: Common dormouse (photo: D. Kerstina)

Glodavci

Miši imajo v vsaki celjanski le tri meške. Slednja in zobovna mešica oblikata prečno prgo, vsaka prga je v obliki treh gubic. Miši imajo

v primerjavi z voluharicami, daljši rep, ki je daljši od telesa, velike ušesne oči. V Istri smo potrdili prisotnost sedmih vrst miši (Tabela 1). Medtem ko tri vrste beloglav miši (Slika 6 in 7), prilika miš in veverica (Slika 5) naseljujejo gozdove ter obdelane površine, hišna miš ter siva in črna podgana (Slika 8) živijo v bližini ljudi, v naseljih, skupaj s človekom. Voluharice so širši sorodni miši, v vsaki celjanski imajo po tri meške, zobovina in slednja oblikata ravnino v obliki cik-cak žagice. Rep je krajši od telesa, ušesni oči pa praviloma majhne. Prehrana voluharic je pretežno rastlinska, zeleni deli zelja, tudi korenine. Voluharice so pr-

lagocene prehrane na običajni travici, ki jih v Istri ni mnogo, zato je pestrost voluharic niska, potrdi- li so le tri vrste (Tabela 1). Najpogostejša vrsta je belica voluharica, ki naseljuje obdelane površine, sadovnjake in vrtno, pogosto jo plenijo sove, zato jo najdemo v svojih izločkih. Srednja voluharica ne živi le v višjih nadmorskih višinah, kot le lahko škodali iz imena. Njeno življenjsko kolo je skladen s številnimi raziskavami in z želič – njeno hrano, ki uspeva med skalnjem. Polji imajo v vsaki celjanski tri meške (1) predmele in 3 meške. Slednja oblikata prečno prgo v obliki prečnih črt. Prehrana polhov tvorijo predvsem energijske bogata hrana, najpomembnejši so plodovi, kot je bukov žir, pa tudi plodovi in bosti drugih rastlin. Pomembno komponento prehrane predstavljajo žuželke, plenijo pa tudi greda- pitceve. V Istri so našli dve vrsti polha (Tabela 1), podgiz (Slika 9) in navadnega polha (Slika 10).

VPRETOST V EKOSISTEM

V kontekstu prehranjevalnega spleta so miši sesalci v vrsti primarni in sekundarni potrošniki.